

Zápis ze zasedání

Pracovní skupiny zmocněnkyně vlády pro lidská práva k tématu dětí uvězněných rodičů ze dne 8. února 2023

Místo a čas konání: Úřad vlády ČR, Rytířská 47, místnost BEZO – 9:30 – 12:00

Přítomni osobně: Z. Bejó (Volonté Czech), J. Koutníková (Romodrom), M. Klečka (Policejní prezidium ČR), Z. Kovandová (Český helsinský výbor), K. Litvík (Věznice Kuřim), M. Loula (MSP, odbor milostí a inspekce), M. Mossóczy (Za Branou), J. Navrátilová (FSS MUNI), Á. Němečková (Český helsinský výbor), M. Pouzarová (MŠMT), L. Pilat (Podané ruce), R. Švecová (Profesní sdružení přechodných pěstounů), J. F. Žák (Asociace organizací v oblasti vězeňství), L. Zamboj (Poradna pro občanství, občanská a lidská práva)

Přítomni online: R. Černá (Amalthea), P. Horák (Generální ředitelství vězeňské služby ČR), D. Hovorka (MPSV), M. Kosík (KVOP), N. Kovářová (KVOP), K. Lindauerová (MV ČR), L. Vahala (Asociace náhradních rodin ČR), J. Zapletalová Kolářková (Justiční akademie)

Omluveni: P. Masopust Šachová (Institut pro restorativní justici), J. Frank (Za Branou), G. Kabátová (Mezinárodní vězeňské společenství), L. Ouředníčková (Rubikon), Š. Pepřík (MSP, oddělení trestněprávní legislativy), E. Petrová (KVZ MSP), I. Součková (Romodrom), P. Šuplerová (KVOP)

Za Úřad vlády: K. Šimáčková Laurenčíková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva), D. Šmídová (tajemnice Výboru pro práva dítěte)

Tajemnice Výboru pro práva dítěte přivítala členy a členky pracovní skupiny včetně nových a účastníků a účastnic online.

1. Zadání komparativní analýzy

Pracovní skupina odsouhlasila zadání komparativní analýzy pro srovnání mezinárodní praxe v oblasti podpory dětí uvězněných rodičů. Ta bude postoupena ke zpracování.

ÚKOL: Postoupit návrh zadání komparativní analýzy ke zpracování.

2. Kontakt dětí s uvězněným rodičem

K. Lindauerová se dotázala, jak by kapacitu věznic ovlivnilo případné zvýšení časové dotace pro návštěvy ze tří na čtyři hodiny měsíčně.

J. Navrátilová shrnula výzkum FSS MUNI, ze kterého vyplývá potřeba častějších návštěv, nikoliv však delších návštěv. Delší návštěvy by ani děti nezvládly. Rodiče si také přejí, aby mohli být mimo návštěvní místnost, v rámci věznice (např. srov. Světlá n. S.). Pro děti je tento požadavek zásadní, jelikož na ně pak tolik nedopadá tlak vězeňského prostředí.

P. Horák odpověděl, že návštěvní kapacity věznic jsou využívány na maximum. Měsíčně probíhá 10 000 návštěv, celkem 30 000 osob měsíčně. Podrobnější vyjádření je nutno blíže posoudit, zejména z hlediska možnosti žádat o návštěvy a zprostředkování videohovorů. Již nyní je však stanovena preference videohovoru, zejména za účelem kontaktu s dítětem. Další rozšíření služeb pak naráží na vůli financovat sektor vězeňství, který je dlouhodobě podfinancovaný.

J. Navrátilová doplnila, že z výzkumu se ukazuje, že by byl užitečný chat, např. v situaci, kdy rodiče navzájem jsou v nepohodě, kontakt skrze neuvězněného rodiče tak není možný, ale napřímo mezi dítětem a uvězněným rodičem by skrze chat možný byl.

Zmocněnkyně shrnula, že je nutno rozlišovat, co je již dnes možné v rámci současné legislativy (krátkodobé cíle), a co jsou otázky do budoucna, ke kterým je nutná změna legislativy, příp. i zajištění financování. Je také třeba zajistit metodiku pro kombinovaný kontakt. V neposlední řadě prosazovala možnost oboustranné iniciace kontaktu, kterou by bylo možno pilotně ověřit v některé z věznic před tím, než by byla rozšířena plošně.

J. Navrátilová uvedla, že základní princip a nejlepší zájem dítěte je, že dítě je blízko rodiči, tj. rodič je dostupný, nicméně může být dostupný fyzicky i distančně. Pokud rodina nemá prostředky na Skype, může pomoci např. OSPOD.

Zmocněnkyně následně shrnula proběhlou diskusi. Pokud nyní není z důvodu prostorového umístění věznic ideální umístění, měl by být namísto fyzického kontaktu posílen kontakt nepřímý. K tomu však pravděpodobně nutno změnit legislativu.

ÚKOL: V rámci připravované legislativy zákona o podpoře rodin zajistit podporu rodinám s uvězněným rodičem.

3. Děti v náhradní péči

M. Pouzarová upozornila, že u dětí v ústavní péči je rovněž nutno zohledňovat i umístění zařízení.

Zmocněnkyně vysvětlila, že je to jeden z problémů současného systému péče o ohrožené děti. Je nutná diferenciacie péče a posílení prevence, péče o duševní zdraví a trauma-informed přístup.

J. Navrátilová reagovala, že se v jejich výzkumu trauma objevuje ve vysoké míře. Oproti vysoké poptávce však nejsou dostupné kapacity psychoterapeutů.

Zmocněnkyně doplnila, že je třeba posílit dostupnost psychosociální podpory na nižších patrech. Ne všichni potřebují psychiatra. Nabízí se tak přijetí standardů pro poradenská školská zařízení, proškolení školského personálu v trauma-informed přístupu, posilování socioemočních dovedností dětí. Zmínila dostupný překlad Parenting stress index, nástroj z USA ke zjištění stresových faktorů a míry rodičovských kompetencí, díky kterému lze reagovat na skutečné potřeby rodin.

L. Vahala navrhl zapojit do diskuse pěstouny, osoby proškolené a schválené státem.

J. Navrátilová navrhla doplnění principu multidisciplinarity.

Zmocněnkyně upozornila, že případové setkání nemusí organizovat jen OSPOD, ač v praxi toto přesvědčení panuje. Lze školit relevantní pracovníky, jak facilitovat případové setkání a jak zaevidovat závěry.

D. Hovorka toto potvrdil a uvedl, že např. Amalthea nabízí školení k vedení případových setkání. Každému vězni je pak učiněna nabídka podpory a jsou poskytnuty relevantní informace a letáky při přijetí do věznice, resp. setkání se sociálním pracovníkem.

4. Podpora dětem a rodičům

Na doplnění M. Klečky, že v praxi aktivně působí krizoví intervenenti, zmocněnkyně reagovala, že se tak bohužel neděje systematicky.

J. Navrátilová uznala náročnost role policie, nicméně z výzkumu vyplývá policejní zásah jako nesmírně traumatizující zážitek pro dítě.

Dále bylo v diskusi zmíněno, že podpora by uvězněnému rodiči měla být nabídnuta ve formě možnosti. Uvězněný rodič by neměl mít povinnost skutečnost uvěznění dítěti oznamovat, ač je k tomuto nevládním sektorem motivován.

M. Loula sdělil, že k zachování odpovídajících kontaktů určité skupiny dětí a rodičů přispěje i nový účinný nástroj PMS nejen pro kontrolu uloženého domácího vězení a vazby, ale též pro případy osob propuštěných z VTOS s dohledem. Předpokládané zahájení provozu elektronického monitorovacího systému je první až druhé čtvrtletí roku 2024. V současné době je vyhlášena veřejná zakázka. Rovněž upozornil na současný stav, kdy VS ČR ke kontaktu určité skupiny odsouzených osob - rodičů a dětí využívá institut opuštění věznice v souvislosti s návštěvou či přerušení výkonu trestu odnětí svobody, čímž i působí a motivuje odsouzené osoby - rodiče. Dále uvedl, že Věznicí Stráž p. Ralskem se v roce 2022 podařilo z vlastních finančních prostředků celkově rekonstruovat a rozšířit návštěvní místnosti ve věznici i o prostory určené pro jednotlivé návštěvy rodiny odsouzených mužů. Materiální vybavení nových prostor zajistilo Mezinárodní vězeňské společenství z.s. Celkově se VS ČR snaží, dle finančních a prostorových možností, zlepšovat podmínky pro návštěvy osob ve vnitřních i vnějších prostorách ve věznicích. Závěrem poděkoval všem institucím především neziskovým organizacím, kteří se v rámci spolupráce s VS ČR podílejí na zlepšení podmínek a kontaktu vězněných osob - rodičů s dětmi a dalšími blízkými osobami.

J. Navrátilová reagovala, že někde institutu opuštění věznice využívají, někde ne, např. z důvodu strachu. Doplnila, že u dětí uvězněných rodičů panuje 5-8x pravděpodobnost, že se stanou uvězněnými rodiči.

A. Němečková ocenila práci Vězeňské služby. A vyzvala k šíření příkladů dobré praxe z věznic, které využívají všech možností, které mají. Práva dětí by neměla být přijímána jako benefity pro uvězněné rodiče, ale pro celou společnost. Odtržení od dětí je jedním z nejzmiňovanějších problémů vězněných, jedná se tedy o významný prvek pro snížení recidivy. Zároveň upozornila, že pro některé vězně není z důvodu nastavení pravidel možnost dosáhnout na snížení trestu, který je např. moc krátký, a dobré chování tak pro ně není motivační. Požádala o revizi v tomto ohledu.

Pracovní skupina se nakonec shodla na rozdílné praxi mezi věznicemi, ač ve stejných stupních zabezpečení a stejném režimu a nutnosti praxi sjednotit.

Zmocněnkyně následně z důvodu naplněného času poděkovala přítomným za účast a zasedání ukončila.
